
Tidlig lærebok for jordmødre

FORSIDEBILDET

Foto Øivind Larsen

Vermählung der Jungfrauen Ruth. 149
 Ein entzückung ihre sich die Schwän-
 gen Frauenzimmer sein.

Die Hochzeit verfaß.

Die Hebammen Frauen sind gemein
 Das größte Leid zu sein mit dem Kind
 Die auch die Kinder zu bringen
 Sie müssen auch sehr weislich
 Das Kind nicht leiden soll
 Das man nicht leicht zu helfen kann
 Das man nicht zu leicht zu helfen
 Das sie nicht zu leicht zu helfen

244

Foto Øivind Larsen

Universitetsbiblioteket i Oslo har i sine omfattende og verdifulle samlinger av eldre medisinsk litteratur også en lærebok for jordmødre, trykt i året 1600. Den har følgende omfangsrike tittel: *Hebammenbuch. Daraus man alle Heimlichkeit dess Weiblichen Geschlechts erlernen/welcherley gestalt der Mensch in Mutter Leib empfangen/zunimpt und geboren wirdt/auch wie man allerley Kranckheit/die sich leichtlich mit den Kindbetterin zutragen/mit köstlicher Artzeney vorkommen vnnd helffen könne. Alles auss eygentlicher Erfahrung dess weitberühmpten Jacob Ruffen/Stattartzt zu Zürych/vor dieser Zeit an Tag geben. Ichunde (?) aber von newem gebessert/mit schönen*

Figuren geziert: Sampt einem nützlichen Anhang/von Cur vnnd Pfllegung der newgebornen Kindtlein. Og boken er Gedruckt in Franckfurt am Meyn durch Johann Saurrn/In verlegung Eliæ Willers. Im Jahr M. DC .

På tross av sin alder er dette altså en revidert og forbedret utgave av en tidligere bok. Forfatteren, Jacob Rüff (1500 – 58), var stadslege i Zürich, og han publiserte en bok om fødselshjelp i 1554, *Ein schön lustig Trostbüchle von den Empfengknussen und Geburten der Menschen* . Utgiveren, Froschouer i Zürich, trykte i samme år en latinsk utgave *De conceptu et generatione hominis* (1).

Rüffs bok fra 1554 var igjen en forbedret utgave av en bok om *Swangern frauen* av Eucharius Rösslin (død 1526, far til urtebokforfatteren med samme navn).

Rüff beskriver bl.a. en tang til forløsning av levende barn, og er således forut for sin tid.

Universitetsbibliotekets Rüff-utgave har en rekke interessante tresnittillustrasjoner; bilder av kvinnens anatomi, – fostre i livmoren, misdannede barn og annet.

Teksten er for øvrig grei å ta seg frem i, også i dag mer enn 400 år etter at boken kom ut. Det finnes bl.a. råd til svangre kvinner, i tillegg til råd om barnestell.

En del av teksten er skrevet på vers. Da er innholdet lettere å huske.

ØivindLarsen

LITTERATUR

1. Norman JM. Morton's Medical bibliography. 5. utg. Aldershot: Scolar Press, 1991.

Publisert: 30. august 2001. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 24. juni 2026.